תלמוד ירושלמי · מפרשים · מראה הפנים על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

# מראה הפנים על תלמוד ירושלמי נדרים

רבי משה מרגלית

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# מראה הפנים על תלמוד ירושלמי נדרים

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראה-הפנים-על-תלמוד-ירושלמי-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
הלכה א ..... 4
הלכה ב ..... 6
הלכה ג ..... 6
הלכה ד ..... 6
**פרק ב** ..... 6
הלכה א ..... 6
הלכה ב ..... 7
**פרק ג** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ב ..... 8
הלכה ד ..... 9
הלכה ה ..... 9
**פרק ד** ..... 9
הלכה א ..... 9
הלכה ב ..... 10
הלכה י ..... 10
**פרק ה** ..... 10
הלכה א ..... 10
הלכה ג ..... 11
הלכה ד ..... 12
הלכה ו ..... 12
**פרק ו** ..... 13
הלכה א ..... 13
הלכה ג ..... 14
הלכה ד ..... 14
הלכה ו ..... 15
הלכה ח ..... 15
הלכה ט ..... 16
**פרק ז** ..... 16
הלכה א ..... 16
הלכה ג ..... 17
הלכה ז ..... 17
**פרק ח** ..... 17
הלכה א ..... 17
הלכה ב ..... 19
הלכה ג ..... 19
הלכה ה ..... 20
הלכה ו ..... 21
הלכה ז ..... 21
הלכה ט ..... 21
**פרק ט** ..... 22
הלכה א ..... 22
הלכה ב ..... 23
הלכה ג ..... 24
**פרק י** ..... 24
הלכה א ..... 24
הלכה ד ..... 25
הלכה ז ..... 26
הלכה ח ..... 26
**פרק יא** ..... 28
הלכה א ..... 28
הלכה ב ..... 29
הלכה ג ..... 29
הלכה ד ..... 29
הלכה ח ..... 30
הלכה יב ..... 30

# פרק א

## הלכה א

**כל כינוי כנדרים**. כתיב איש כי ידר מה ת"ל נדר אלא מיכן שכינוי נדרים כנדרים. בבבלי דף ג' דריש לה מקרא לידות נדרים כנדרים ואפש' דחדא מינייהו נקט וההי"ד דמרבינן לכינוי וכן הכא אבל הר"ן ז"ל כתב בד"ה ה"ג לעשות ידות נזירות כנזירות ולא גרסינן כינוי נזירות כנזירות דממה נפשך לאו מקרא נפקא דאי לשון נכרים הם לא צריכי קרא ואי לשון חכמים הם היכי נפקא מקרא וכן כתב הרא"ש ז"ל ולשיטתא דהאי תלמודא אפש' לומר דלמ"ד ל' נכרים הם היינו טעמיה דיליף מקרא והתורה רבתה בכל לשון שהוא נודר וע"כ צ"ל כן דס"ל להאי ש"ס כמ"ד לשונות נכרים הן וכרבי יוחנן בבבלי דף י' מדקאמר לקמן ואלו תנינן מה הוינן מיתני ערפין כו' כדפרישית שם דאלו למ"ד לשונות שבדו להן חכמים מאי שנא הני מהני:

**וימר כאותו היום**. וכן משמע ממסקנת הבבלי בשבועות דף כ' דאם היה נדור באותו היום אין צריך שיאמר אסור עלי כיום שמת בו אביו אלא הרי יום זה עלי כיום פלוני סגי דלכ"ע מתפיס בנדר הוא וכן כתב הר"ן ז"ל שם דלא כדמשמע מפרש"י שם וכן כתב הרא"ש ז"ל בפירקיו ריש פ"ב דמכלתין וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ג מנדרים הלכה ה' וע"ש:

**נדרים חלין על האיסרין כו'**. וכן פי' הר"ן ז"ל בפ' ב' דף י"ח ועיין שם ולפי זה אפי' בלהבא משכחת לה נמי דחייב על כל איסר ואיסר כגון שאמר הראשונה בלשון שבועה איסר שלא אוכל ככר זה והשניה בלשון נדר איסר ככר זה עלי והנדר חל על השבועה והא דמוקי רבי חנני' לעיל בלשעבר דוקא משום דדומיא על כל שבועה ושבועה קאמר כדפרישית ובשבועה לא משכחת לה כה"ג דאם אמר בשניה ככר זה עלי בשבועה הוי שבועה בלשון נדר ולאו כלום הוא וכר' יודן לקמן:

**אמר ר' יודן בנדרים אסור בשבועות מותר**. הרשב"א ז"ל פסק כר' יודן דנדר בל' שבועה ושבועה בלשון נדר לא מהני וטעמא דר' יודן ור' מנא קמו בחד שטתא נגד רבי יוסי דיחיד ורבים הלכה כרבים וכן כתב הר"ן ז"ל בריש מכלתין ואפשר דגרסי ר' מנא במקום ר' חנניה דנעיל דס"ל נמי כר' יודן כדפרישית לעיל וכן דעת הרא"ש ז"ל בפסקיו בפ"ק והטור בסי' ר"ו כתב אחר שהביא דעת א"א הרא"ש ז"ל וז"ל והרמב"ם כתב האומר פירות פלוני אסורין עלי בכל לשון שיאסר עליו הרי הם אסורין עליו וכתב הב"י ונראה מלשונו שדעת הרמב"ם דנדר בכל לשון מהני ואפי' בלשון שבועה אבל אין בלשון זה הכרע דאיכא למימר דכל לשון דקאמר היינו לומר דאפי' לא אמרו בלשון הקדש כו' עכ"ל ועי'

שם ואפשר דהטור למד מדסתם הרמב"ם ז"ל דבריו ולא חילק בזה כלום ועוד נראה לי הכרע מדברי הרמב"ם ז"ל דנדר בלשון שבועה או איפכא מהני מדכתב בפ"א מנדרים הל' כ"ה האומר לחבירו הרי עלי כנדרי רשעים אם אוכל לך שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה ואכל חייב בכולן ע"כ והיינו שהזכיר שלשתן כדלקמן ומדחייב גם כן משום שבועה אע"פ שאמר הרי עלי בלשון נדר ש"מ דשבועה בלשון נדר מהני והה"ד איפכא וכן דעת הרמב"ן ז"ל מביאו הר"ן שם:

**חומר הוא בנידוי ב"ד**. הרשב"א ז"ל בחדושיו הביא בשם הרב ר' ברוך בר' שמואל בפירושיו וז"ל מהא שמעינן בהדיא שמנודה שנדוהו ב"ד אסור ליהנות מנכסיו כלל ואיתסרו אכ"ע כ"ש מוחרם עכ"ל וכתב עליו הוא ז"ל ושמא לא אמרו אלא בב"ד וכל ישראל כי התם שאפילו העובר על גזרתם וחרמם חייב מיתה כחרמו של עכן אלא שאני תמה על דברי הירושלמי בעצמן מפני שהם החרימו נכסיהם בפירוש ואסרום כדכתיב יחרם כל רכושו אבל נכסי מנודה ומוחרם שהם בסתמא ולא החרימו בפירוש אינו אסו' ליהנות מנכסיו וי"ל דכיון שהחרימו רכושם ש"מ שמן הדין יש להם לעשות כן וכיון שכן סתמן כפירושן עכ"ל ועיין בב"י סי' של"ד שמביא בשם תשובת הרשב"א שהמוחרם אסור להההנותו יותר מכדי חייו שהכל נכלל בכלל לא נשכר ולא נשכרין לו כו' ע"ש ומשמע נמי דאסור ליהנות מנכסיו וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ו מהל' ת"ת הלכה ה' שכתב ואין נושאין ונותנין עמו כו' וע"ש:

**נדר בשלשתן**. כדפרישית בפנים דלא פליג ר"ז אדשמואל אלא דמוסיף על דבריו הוא ושניהן אמת לדינא וכ"ב הרשב"א ז"ל וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"א מנדרים הלכה ב"ה האומר לחבירו הרי עלי כנדרי רשעים אם אוכל לך שמנדריהם נזיר וקרבן ושבועה ואכל חייב בכולן ובהלכה דלקמן כתב אמר כנדרי רשעים הריני והיה נזיר עובר לפניו חייב בנזירות כנדרי רשעים עלי חייב קרבן כנדרי רשעים שלא אוכל ממנו חייב בשבועה ע"כ הרי שפסק כשמואל והוא נמי כשיטת הבבלי וכן נמי כר' זעירא דהכא ואין זה חולק ולא דרך אחר מפירוש הגמ' אלא כמוסיף על הדבר ותרווייהו אתיא אליבא דדינא ובחנם תמה התי"ט והאריך שם ואפי' דברי הכ"מ יש לפרש מ"ש שם וזה הצעה למה שיכתוב אח"כ היינו לומר אפי' ברישא דאמר שלשתן צריך נמי שיהא נזיר עובר לפניו ואם דהכ"מ לא נתכוין לזה מ"מ דברי הרמב"ם ז"ל עולין כהאי דהכא וכפי' הרשב"א ז"ל. ועוד יותר נ"ל לומר דבריש דבריו השמיט בכיון ולא הצריך שיהא נזיר עובר לפניו וטעמא כיון שהרשעים הן שנודרים בנזיר ובקרבן ובשבועה מסתמא דעת הנודר על כולן כמו שאמר שמנדריהם כו' וכרבי זעירא דהכא ולפיכך נמי בריש הלכה

כ"ו שם לא כתב אלא ה"ז אסור אף על פי שלא פי' ולא כתב ה"ז חייב אבל בסיפא שלא אמר אלא כנדרי רשעים הריני בזה הצריך שיהא נזיר עובר לפניו דלא לישתמע הריני בתענית כדאמר בבבלי והן הן כוונת דבריו ז"ל בלי פקפוק:

### הלכה ב

**הדא אמרה שאדם מקדיש לשמים בלשון קונם**. וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"א מנדרים הלכה י"ז הקדיש בכינויין ה"ז הקדש וכתב הר"ן ז"ל בפ"ד שם למאי דמפכינן בפ' ג' דשבועות דר"מ לרבנן קי"ל דיש מעילה בקונמות ועיין שם:

### הלכה ג

**בתורה הרי זה מותר כקדושת תורה קאמר**. משמע מהכא דלא מיירי אלא בנדר והילכך ככתוב בה אסור משום דמתפיס בנדר הוא וכן פי' הראב"ד ז"ל בהשגות פי' י"ב מהלכות שבועות ותמה על הרמב"ם ז"ל שכתב שם לחלק גם בשבועה כן והר"ן ז"ל תירץ דהואיל ובשמעתין דהבבלי בדף י"ד קאמר במה שכתוב בה דעתיה אהזכרות ש"מ דבנשבע עסקינן ובירושלמי במתפיס בנדר עסקינן ושניהם אמת עכ"ל והכ"מ כתב שם דבתוספתא בפרק שני תני לה לענין שבועה והתוספתא הוי תיובתי' דהראב"ד ע"כ וזהו לפי הגי' הכתובה בתוספתא שלפנינו דגריס בסוף פרק ב' דשבועות האומר נשבע אני בתורה ובשמים פטור אבל גי' הרשב"א ז"ל בחידושיו האומר נשבע אני בתורה חייב ובשמים פטור וגי' זו סייעתא להראב"ד והעיקר כתירוץ הר"ן ז"ל:

### הלכה ד

**דברי ר"מ ממשמע לאו את שומע הין**. בבבלי פריך והא לית ליה לר"מ מכלל לאו את שומע הין ומשני דנעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך ולפי פי' הרא"ש ז"ל שפי' הואיל ואסיק לא אוכל לך לאו מכלל לאו אתה שומע הן מיקרי וה"נ אפשר דה"ק הכא מודי ר"מ דמכלל לאו אתה שומע הן אע"ג דבעלמא לית ליה:

הדרן עלך כל כנוי נדרים

## פרק ב

### הלכה א

**אילו נדרים מותרין**. רב כדעתיה כו'. משמע מהכא לרב אפילו בשארי דברים שהתפיס בדבר האסור צריך שאלה ופליג אמתני' דמשמע דרישא לא בעי שאלה כדאמר בבבלי בפשיטות מי איכא לאסוקי אדעתא הא דקתני כבשר חזיר כו' דבעי שאלה דמדקתני סיפא האומר לאשתו כו' פותחין לו פתח מכלל דרישא לא בעי שאלה והרמב"ם ז"ל

בפ"ב מנדרים הלכה י"ג כתב וכן האומר לאשתו הרי את עלי כאימא או האומר פירות אלו עלי כבשר חזיר אם היה האומר ת"ח אין צריך שאלה ואם היה ע"ה צריך שאלה ותמה עליו הכ"מ דהא בגמ' אמרו דליכא לאסוקי אדעתא הכי והניח בצ"ע ופשוט הוא דהרמב"ם פסק כהאי דהכא וכרב דפליג והילכתא כוותיה באיסורי ומה שאמרו שם בגמ' לא איתמר אלא אפירושא דמתני' אלא מאי דמחלק בין ת"ח לע"ה והכא לא משמע כן דהרי רב מקרא יליף ואפשר דאסמכתא בעלמא הוא ולא החמיר אלא בע"ה כדמחלק בבבלי בסיפא אבל דעת הר"ן וכן הרא"ש ז"ל בפסקיו דברישא לא בעי שאלה כלל:

**שבועה שלא אוכל ג' ימים ממתינין אותו כו'**. וכן כתב הר"ן ז"ל בפ' ג' דשבועות אמימרא דר' יוחנן דקאמר האומר שבועה שלא אישן ג' ימים כו' דדוקא בשינה אבל באכילה ממתינין עמו כל זמן שיוכל לעמוד אבל דעת הרמב"ם בפ"ה מהלכות שבועות הל' כ' אינו כן שכתב נשבע שלא יישן שלשה ימים או שלא יאכל כלום שבעת ימים וכיוצא בזה שהיא שבועה שוא מלקין אותו מיד כו' וצ"ל דגי' אחרת היתה לו כאן:

## הלכה ב

**אלא בגין דתנינן חומר בשבועות מבנדרים**. משמע דארישא דהאי מתני' קאי ולא כדמפרש בבבלי דאמתני' דלעיל קאי וכדפרישית במתני'. והא דקאמר וסברנן מימר שבועה לא אוכל לך דברי חכמים אסור לאו דוקא לחכמים דבהא כ"ע מודי' ואפשר דגרסינן לא שבועה לא אוכל לך דברי חכמים אסור כלומר דאגב בא להשמיענו דמכלל לאו אתה שומע הן והיינו לדברי חכמים דוקא אבל ר"מ פליג נמי בשבועה ולית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ולא קאי סיפא דמתני' אליבא דר"מ ודלא כפי' הר"ן דבהא אפי' ר"מ מודה משום דאיסורא גרידא היא כמו שכתב דבריו במתני' מסתברא כאחוי דחיפ' באחריתא. אבל בבבלי שבועות שם דקאמר עלה נמי בכה"ג דחייב על כל אחת ואחת דבעי מיניה שבועה שלא אוכל עשר ותשע מהו אינו חייב אלא אחת א"ל אישתבשת עשר הוא דלא אכיל הא השני מיהא אכיל ולא הוי שבועה על שבועה וכי אכל ט' חייב משום שבועה אחרונה וכשהשלימן לעשר עבר על הראשונה ומשמע מהתם דהמסקנא קיימא הכי וכן פסק הרמב"ם ז"ל פרק ד' מהל' שבועות הל' י"ג:

הדרן עלך אלו נדרים

# פרק ג

## הלכה א

**ארבעה נדרים**. רב ושמואל תריהון אמרין אלו הן צריכין היתר חכם. וגי' הרא"ש ז"ל בפסקיו דרב ושמואל נמי אילו אינן צריכין היתר חכם קאמר. וכן מוכח משיטת הבבלי כי אמריתא קמי' דשמואל כו' וצ"ל לפי זה הא דשמואל השיב לאיסי חגר עליה מותנא בלשון בתמיה הוא כלומר וכי תחגור עלה בחבל ללמוד כל הנדרים מכאן דשאני ארבעה נדרים אלו וכן הסכמת כל הפוסקים שאלו אינן צריכין היתר חכם:

הרי זה מעמיד וזה אינו מעמיד כן גי' הרשב"א והרא"ש ז"ל בפסקיו ועל המוכר או הלוקח קאי וכך כ' הטור ריש סי' רל"ב אבל גירסת הר"ן ז"ל היה מעמיד אצל זה ואצל זה אינו מעמיד ואמוכר חפץ לשנים מתפרשא שהיה בדעתו לידור לאחד מהם בדוקא ולחבירו כדי לזרז כיון שבעל אצל זה בטל אצל זה וכגירסתו נראה מהא דתלמידיו דר"ח דלקמיה ולדינא שני הפירושים אמת הן כמה שהביא הב"י בסימן הנזכר:

## הלכה ב

**נכסיו אסורין הא ללקות אינו לוקה**. והא דקתני שבועות הבאי מותרות לאו דוקא אלא פטורות קאמר שפטור ממלקות הוא והרשב"א ז"ל בחידושיו הקשה על גירסא זו דהרי ודאי הא דתני שבועות הבאי אסורות היינו דתני במתני' פרק ג' דשבועות איזו היא שבועת שוא כו' נשבע על דבר שאי אפשר אם לא ראיתי גמל פורח באויר אם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד והתם תנינן זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות אלמא כל שמעמיד בדבריו לוקה אם כן אי אפשר דגרסינן הכא כאן וכאן במעמידין כו' הא ללקות אינו לוקה ולפיכך כתב הוא ז"ל דיש שיבוש בנוסחאות וכך היה ראוי להיות אפילו תימא במעמידין כאן במיחל שבועה על נכסיו נכסיו מותרין הא ללקות לוקה עכ"ל והרמב"ם ז"ל בפרק ג' דשבועות הלכה ה' כתב וכן שבועות הבאי או של שגגות פטור עליהן שבועות הבאי שנשבע על חיל גדול כו' שהם כיוצאי מצרים כו' ובפ"ה הלכה כ"א כתב נשבע שראה גמל פורח באויר ואמרו לו היאך נשבעת לשוא ואמר עוף גדול ראיתי ומגדלו קראתיו גמל כו' בטל' דעתו אצל כל אדם ולוקה וכן כל כיוצא בזה ע"כ. ונראה מדבריו שהוא מחלק בין דבר ששייך בי' גוזמא כגון כעולי מצרים דבזה פטור ממלקות כדנתן שם טעם שזה לא גמר בלבו שהדבר כך אלא לספר רוב העם אבל בדבר דלא שייך ביה גוזמא כגון גמל פורח באויר ונחש כקורת בית הבד דדבר שאי אפשר הוא לוקה ולא אזלינן בה במה דמתרץ דיבורו עוף גדול ראיתי מפני שבטלה דעת אצל כל אדם והיינו נמי דלא תנן בשבועות אלא גמל הפורח באויר ונחש כקורת בית

הבד ולא תני כעולי מצרים כדתנן הכא ועיין בר"ן ז"ל שכתב לתרץ המתני' כעין זה אלא שהוא ז"ל כתב לפי פירושו שם ואין להאריך:

### הלכה ד

**הוון בעיי מימר בנדרים הא בשבועות לא.** ואע"ג דתנן ב"ה אומרים אף בשבועה ס"ד דהוון בעיי מימר דדוקא אם אמר לו האנס לישבע אבל לפתוח לו בשבוע' לא כדפרישית בפנים ופשיט לה מברייתא דר"י דקתני נשבע את להרגין דמשמע אפילו לפתוח לו בשבוע' מותר וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל ריש פ"ג משבועות שכתב ואחד הנשבע מתתלתו באונס כו' לפיכך נשבעין לחרמין כו' וכן משמע מדברי ב"י סימן רל"ב שהביא ראיה מהאי דהכא לפרש דברי הטור שכתב הנידר או הנשבע לאנס וכו' וע"ש ובחנם נדחק התי"ט הרבה בזה:

### הלכה ה

**פתר לה לכשיקצצו אין להן פדיון.** וע"כ אינן צריכין פדיון קאמר כן פי' הר"ן ז"ל בשם החכם הגדול ר משה קרטב"י ז"ל וחזקי' ור"י פליגי כדפליגי בר פדא ועולא בבבלי שם ובתרתי פליגי לחזקיה קודם שיקצצו חוזרות וקודשות ולר"י פדיין פדוין ולאת' שיקצצו לחזקיה צריכות פדיון פעם אחת דהא לדידיה כי קתני אין להן פדיון ע"כ לא בא לומר אלא שאין פדיונן מוציאן לחולין עד שיקצצו והילכך אחר שיקצצו צריכות פדיון דא"א לקדושה שתפקע בכדי ולר"י אחר שיקצצו אין צריכות פדיון כלל דעל' קאמר במתני' אין להן פדיון איך להן קדושה שיצטרכו לפדיון אבל מדברי הרמב"ם ז"ל משמע דלא מפרש הכי דבר פדא ועולא פליגי בתרתי דבסוף פ"ד דמעילה פסק כיון שנקצצו אינן צריכין פדיון והיינו כעולא כדנתן שם הכ"מ טעם הואיל ורבא דהוא בתרא סבר כוותיה ואפ"ה פסק שם דקודם שיקצצו חוזרין להקדשן אחר שיפדו והיינו כבר פדא וש"מ דעולא ובר פדא לא פליגי אלא בלאח' שיקצצו אבל מקודם שיקצצו לכ"ע פדאן חוזרין לקדושתן וכן פירש הרשב"א ז"ל:

הדרן עלך ארבעה נדרים

## פרק ד

### הלכה א

**אין בין המודר.** הניית מהו. כמו שהגהתי בפנים כן נראה מדברי הב"י בשם רבינו ירוחם בסי' רכ"א ופסק שם לחומרא וכתב הטור דכל צרכי סעודה אסור לקנות לו משום דבעיא דלא איפשטא הכא ולחומרא:

### הלכה ב

**שלא מדעתו**. וס"ל להאי ש"ס התורם משלו על של חבירו אין צריך דעת דזכות היא לו ולדעתו דקתני במתני' שתרם מדעת ולא הודיעו לבעל הפירות וע"כ דפליג אסוגי' דבבלי ד ף ל"ו דמסיק התורם משלו על של חבירו צריך דעת וטובת הנאה של התורם ומתני' שתרם משל בעל הפירות על של בעל הפירות באומר כל הרוצה לתרום יתרום כדפרישית במתני' תמן אמרין פיסגת'. וכעין שכת' הרמב"ם פ"ו ומנדרי' הל"ט אבל אם אכל שמעון מקערה שהוא יודע שכשיחזירנה לבעל הבית יחזור בה"ב ויניחנה לפני ראובן הרי זה מותר ואין חוששין שמא הניח נתח טוב בשבילו ע"כ וכתב עליו הראב"ד ז"ל זה הפירוש לא ידעתי מאין לו והביא שם פירוש השני מרבנין דהכא ואין זו השגה דהרמב"ם מפרש כרבנין דתמן והיינו דקאמר מקערה שהוא יודע כו' ר"ל שיש בה מאכל חשוב שמדרך הוא לחזור על כל אחד ואחד וכמו שאמרו לקמן בכוס החוזר ולדינא שני הפירושים אמת הן כמו שהביא הב"י סי' רכ"ח:

### הלכה י

**המבקיר שדהו שלשה ימים חוזר**. בבבלי דף מ"ד מייתי להאי ברייתא ומוקי לה התם עולא רישא וסיפא רבנן והיינו ר"מ דהכא דלא בעינן עד דאתי ליד הזוכה וסיפא דקתני עד שלא זכה כו' יכול לחזור משום דהפקר לזמן לא שכיחא וכן אזלא סתמא דהש"ס דהכא דמוקי לה כר"מ דאי כר' יוסי מהיכי תיתי סלקא אדעתין לחלק בין זמן מרובה לזמן מועט דאי בזמן מרובה חוזר הוא מכ"ש בזמן מועט אלא ודאי כדפרישית וטעמא דר"ז בהבקיר סתם דלאחר שלשה שוב אינו חוזר משום דאין חוששין להערמה דאי אמרת דחוששין תשתכח תורת הפקר ואע"ג דהתם קאמר לה ר"ל לר' יוסי לפרש טעמא דרישא דמוקי אליביה מ"מ הסברא אמת אפי' לר' מאיר דמשום האי טעמא לא ראו חכמים לחוש לאחר שלשה ואוקמוה אדין תורה:

הדרן עלך אין בין המודר

## פרק ה

### הלכה א

**השותפין לא על הדא איתאמר כו'**. כדפרישית בפנים דדוקא להמדיר כופין אבל לא להמודר והה"ד דמצי לאוקמי להאי טעמא אירישא דמיירי שהדיר א' נכסיו על חבירו דכופין אותו ואפי' לראב"י דיכול הא לומר בתוך שלי כו' מטעמא שלא יכשל בהעמדת הרחיי' כו' אלא דמפשטא לישנא דמתני' דקתני היה א' מהן מודר מחבירו משמע דהוא

אסר נכסי חבירו על עצמו ובכה"ג ס"ל להאי תלמודא דאין כופין כדפרישית. אבל גי' הראב"ד והרשב"א והר"ן ז"ל לא על הדא איתאמר' אלא על הדא כופין את הנודר שימכור את חלקו באומ' הנאתי עליך כו' ומשמע דקאי אירישא אלא דמחלק בין אסר נכסיו על חבירו ובין אסר נכסי חבירו על עצמו ולענין דינא חדא היא דדוקא להאוסר הוא דכופין לשיטת' דהאי תלמודא וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ז מנדרים הלכה ה' והשיג עליו הראב"ד ז"ל וכל המפרשים דהרי משיטת הבבלי לא משמע הכי דמפרש למתני בנדרו מיירי ולא בהדירו וכן הקשה הרשב"א והר"ן ז"ל ע"ש. והכ"מ תירץ דהא דאוקמוה בגמרא בנדור מחבירו הנאה אבל במודר לא היינו כדי לדחות הא דבעי למיפשט דבהדירו נמי פליגי אבל לפום קושטא גמרא דידן סבר לה כירושלמי עכ"ל ולישנא דה"נ מסתברא דקאמר התם לא משמע הכי אבל העיקר דהרמב"ם ז"ל לא פסק כשיטתא דהבבלי בפרקין משום דאי בנדרו מוקמינן טעמ' דפלוגתייהו דראב"י ורבנן לאו משום ברירה הוא אלא משום קנסא הוא ואי בהדירו מוקמינן לא שייכא קנסא וטעמייהו משום ברירה ואין ברירה הוא כדכתב שם הר"ן והרא"ש ז"ל וע"ש והילכך לא קי"ל כהך שיטתא אלא כרבינא דבפרק שור שנגח את הפרה דף נ"א דאוקי פלוגתייהו ביש ברירה ואין ברירה ולפ"ז י"ל גם לשיטת הבבלי דהתם על המדיר קאי דכופין:

## הלכה ג

**נישמעינה מן הדא האומר ליורשיו כו'**. כן היא גירסת הרא"ש ז"ל בפסקיו וכפי פירושו שם דתרי בעיות הן וכתב שם ובעיא הראשונה לא פשטה ונראה דתליא בפלוגתא דתפוס בלשון ראשון עכ"ל כלומר במה דפליגי סוף פ' השואל דף ק"ב אי אמרינן תפוס לשון ראשון או לשון אחרון וכתבו שם הרי"ף והרא"ש ז"ל דמספק' לן הלכה כמאן והילכך בנדרים דאיסורא דאורייתא נקטינן לחומרא וכן פסק הטור בסי' רי"ו אבל הר"ן ז"ל מפ' דחדא בעיא היא דאם את תופסו משום ביתך אם מת ומכרו מותר ואם נפל ובנאו אסור דכל שהוא ביתך משמע ואם את תופסו משום זה אם מת ומוכרו אסור ואם נפל ובנאו מותר דכיון דנפל אזדא ליה ופשט ליה דאם אמר ביתך זה משום זה אתה תופסו בין לחומרא דמכירה בין לקולא דנפילה והיינו לפי גירסתו דגריס בברייתא תנו בית חתנות לבני או בית ארמלות לבתי ונפל יורשין חייבין לבנותו בית זה ונפל אין חייבין לבנותו וע"ש ומדמי הוא ז"ל לפי פירושו ביתך זה לבית זה אע"ג דשאני ביתך זה דתרתי דסתרי אהדדי הן מכל מקום פשיט לה דלישנא דזה היא עיקר כמו התם ועיין בב"י שם ועיין בב"ח דהשיג על הב"י במה שכתב שם לדעת הרמב"ם רל וכן במה שפי' שם לדעת הרא"ש וגריס בדבריו נמי כפי גירסת הר"ן והרא"ש לא העתיק אלא בפי הגירסא שלפנינו

וכמה דפרישית בפנים. ומדברי תשובתח הריב"ש סימן שנ"ו משמע דגריס נמי כגי' הר"ן ופסק שם דבבית זה ונפל מותר ויש ראי' לגי' זו מדתנן סוף פ' השואל המשכי' ביח לחבירו ונפל חייב לבנותו וקאמר עלה בגמרא בפשיטות ה"ד אי דקאמר בית זה נפל אזל לי' כו' וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' שכירות ומ"מ יש לדחות דשאני הכא דתרי לשונות דסתרן אהדדי הן ובאיסורא נקטינן לחומרא ואין להאריך:

## הלכה ד

**איתי תניי תני נשאל בין על הראשון בין על השני**. והכי תני בברייתא בבבלי שלהי מכלתין דף צ' וקאמר התם דנשאל תחילה על הראשון ואח"כ נשאל על השני וטעמא שאין מתירין הנדר או השבועה עד שיחולו כדפסק הרמב"ם ז"ל בפרק ו' מהל' שבועות הלכ' ט"ו:

**קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקן שיש שם**. וכן הביא הריב"ש בתשוב' סי' ת"ו וסי' תקי"א וכמו דפרישית בפנים והרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מהל' נדרים הל"ט אסר על עצמו הנאת בני העיר אסור להשאל נדרו לחכם מבני אותה העיר ההיא ולכאורה הוא בהפך מדברי האי תלמודא והכ"מ פירש להאי דהכא דה"ק קונם הנייתי על בני העיר היינו שהוא אוסר עצמו מליהנות מבני העיר ולפיכך אינו נשאל לחכם שבאות' העיר לפי שהוא נהנה מהחכם בהתרתו וקונם הניית בני העיר עלי היינו שאוסר בני עירו ליהנות ממנו וכן פי' בב"י סי' רכ"ח וכבר השיגו הב"ח וע"ש וכבר העיד בעצמו שם דפשע משמעות הירושלמי משמע כפי' הריב"ש וגם דברי הטור בסי' הנזכר כך הם וכן פי' הב"ח שם לדברי הרמב"ם דמ"ש אסר על עצמו הניית בני העיר היינו שקיבל על עצמו שלא יהנו בני עירו מנכסיו כגון שאמר קודם נכסי על בני עירי וכן הוא דעת הרמב"ן ז"ל הביאו הרלב"ח בתשוב' סי' נ"ו:

**הנודר הנא' מחבירו בפניו**. ברייתא בבבלי דף ס"ה וכחב שם הר"ן ז"ל דנ"מ לבין ב' הטעמים דפליגי הכא דלמ"ד מפני הבושה דוקא בנדר שהיה לתועל' חבירו ובכי הא שייך ה"ט ואפילו הודיעוהו לאו כלום הוא ודוקא בפניו הא לאו הכי מתירין אפילו שלא בפניו ולמ"ד מפני החשד לעולם אין מתירין אלא בפניו אא"כ הודיעוהו דתו ליכא חשדא ורמב"ם ז"ל פסק כהאי טעמא מפני החשד כנראה מדבריו פ"ז משבועות הלכה ז' וע"ש:

## הלכה ו

**יונתן בן עוזיאל הדירו אביו מנכסיו**. ובבבלי פ' יש נוחלין דף קל"ג האי עובדא בנוסחא אחרת וע"ש בתוס' ובהרא"ש ז"ל:

הדרן עלך השותפין

# פרק ו

## הלכה א

**הנודר מן המבושל מותר בצלי ובשלוק**. לישנא דשלוק משמע שמבושל יותר מדאי כדמצינו פ' כל הבשר דף קי"א הכבד אוסרת ואינה נאסרת ושלוקה אוסרת ונאסרת ומשמע נמי בשיל ולא בשיל כמאכל בן דורסאי כדאמר בהאי תלמודא פ"י דתרומות הלכה ח' חגבים טמאים שנכבשו עם חגבים טהורים לא פסלו אח צירם אמר רבי יוחנן לית כאן נכבשים אלא נשלקין דכבוש כרותח הוא אלמא דשלוק בציר ממבושל ואפילו מכבוש וכתב הרשב"א ז"ל דבודאי דשלוק משמע הכין ומשמע הכין ומיהו גבי נדרים לא משמע אלא שאינו מבושל כל צרכו כדקאמר הכא בגמרא דהא דשרי בשלוק משום דבנדרים הלכו אחר לשון בני אדם וכיון שכן כל שהוא מבושל הרבה מבושל קרו ליה אינשי ואסור אלא כשאינו מבושל כל צרכו קרוי שלוק ושרי וכן הסכים הר"ן והתו' ודלא כפי' רש"י והרא"ש ועיין בתוס' פ' כל שעה דף ל"ט ד"ה לא שלוקין וכו' ומהכא לא משמע כן אלא הא דקתני היה מבשל אח השלמים או שולקן בבשיל ולא בשיל הוא דמלשון התורה קרוי בישול כדמפרש הכא בהדיא:

**לא אמר רבי יאשי' אלא לחומרין**. וא"כ אם אמר קונם יין שאיני טועם מיד אחר החג אסור בי"ט האחרון לרבי יאשיה אבל בבבלי ריש פרקין קאמר אפי' לרבי יאשיה הולכין בנדרים אתר לשון בני אדם והא דפליג אמתני' ואוסר בצלי ובשלוק משום דבאחרי' דרבי יאשיה קרו לצלי ושלוק מבושל וא"כ יו"ט האחרון של חג בכלל החג הוא בין להקל בין להחמיר:

**מהו שיהא מותר מן המעושן כו'**. כל הני בעיות לא אפשיט ופסק הרמב"ם ז"ל בפרק ט' מנדרים דהולכין אחר לשון בני העיר ואם מקצתן קורין כך ומקצתן אין קורין אין הולכין אחר הרוב אלא ה"ז ספק נדרים ולהחמיר ואינו לוקה ולענין שבת פטור וכן לבב"ח ולענין בישולי עכו"ם פסק הרמב"ם ז"ל בפי"ז ממ"א שאינו כמבושל ומותר משום דבישולי עכו"ם מדרבנן הוא:

**אלא כיני תבשיל שאסור בצלוי ובשלוק מותר בעבה כו'**. כאשר הגהתי בפנים כן גי' הרשב"א והר"ן ז"ל ומה שהועתק בב"י בסי' רי"ז אסור בעבה כגירסת הדפוס אשר היה לפניו טעות דמוכח הוא:

**אסור בביצה מגולגלת**. כתב הרמב"ם פ"ט הל' ז' הנודר מן המבושל מוחר בביצה שלא נתבשלה עד שכפתה אלא נתגלגלה בלבד ע"כ וכתב עליו הטור סי' רי"ז ולא נהירא

דבירושלמי אסר אותו בהדיא והכ"מ מפ' דהאי דהכא בקרושה קצת מיירי וכך הם דברי הרמב"ם בשלא כפתה כלל ועיקר אבל כפתה קצת אסורה וע"ש:

## הלכה ג

**הנודר מטריח טרופה מוחר בציר ובמורייס**. וכן הוא גי' הר"ן ז"ל וכתב דאיצטריך ליה למתני דסד"א כיון שנדר מטרית טרופה דק דק יאסר אף בציר ובמוריי' קמ"ל וגי' הרא"ש והחו' אסור בציר ובמורייס:

**הדא אמר' מלוח לשעה מלוח הוא**. כן פסק הטור סי' הנזכר ודברי הרמב"ם הם באלו הדברים שהולכים אחר הלשון כדכתב שם הלכה י"ג הזהר בעיקר גדול שהוא בנדרים הלך אחר לשון בני האדם שבאותו מקום כו':

## הלכה ד

**על דעתיה דר' יוסי הנודר מן היין אסור ביין מבושל**. כן פסק הרא"ש והטור סי' רי"ז ואע"ג דמהכא משמע דרבנן פליגי עליה דר' יוסי מ"מ משיט' הבבלי משמע דלא פליגי אלא מר כי אחרי' ומר כי אחרי' ובאתרא דר"י קומא דחלבא קרו ליה ובאתרא דרבנן לא קרו ליה אלא קומא ושמעינן מיהת דהיכא דקרו הכי מודו רבנך והילכך בחמרא מבשלא דקרו ליה הכי לכ"ע אסור וכ"כ הרשב"א ז"ל ועיין לקמן ד"ה מותר בקונדיטון:

**ודא מתניתא עבד לון כדבר שיש לו מתירין**. כן היא גי' הר"ן ז"ל והרשב"א והרא"ש ז"ל גרסי ודא מתני' עבד לון כדבר שאין לו מתירין וקאמר דלא היא תיפתר מין בשאינו מינו ולעולם כדבר שיש לו מתירין והיינו הך ושמעינן מהכא דהא דאמרו בכל מקום דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל דוקא במין במינו הוא וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפט"ו מהל' מ"א הל' י"ב וז"ל יראה לי שאפי' דבר שיש לו מתירין אם נתערב בשאינו מינו ולא נתן טעם מותר לא יהיה זה שיש לו מתיריו חמור מטבל שהרי אפשר לתקנו ואע"פ כן שלא במינו בנותן טעם כמו שבארנו ע"כ ובהשגות א"א משנה שלימה היא ועיין בכ"מ שם שטרח לפרש כוונת הראב"ד ז"ל וליישב ההשגה ופירש דכוונתו על המתני' דשלהי ביצה האשה ששאלה מחבירתה כו' שממנה למד הרי"ף ז"ל לומר דאפילו מין בשאינו מינו באלף לא בטיל כו' ועוד פי' שם על מתני' דהכא וע"ש שביות' יש לתמוה על מה שכתב ועוד שבירושלמי אמרו שם על משנה אחרת ודא מתני' עבד לון לנדרים כדבר שאין לו מתירין וכיון שכן לא שייך לומר משנה שלימה עכ"ל וכי מה שייך נדרים להא דכתב הרמב"ם שם דכל דבר שיש לו מתירין הדין כן כדאמר הכא בהדיא ועוד דהרמב"ם בעצמו פסק אף בנדרים דהוו דבר שיש לו מתירין כדכתב בפ"ה מנדרים הלכה י"ב וכדאמרי' בבבלי דף נ"ט בפשיטות שאני קונמות הואיל דאי בעי

מיתשיל עלייהו הוו כדבר שיש לו מתירין והוא ז"ל רצה לחלק שם משום דהוי כדבר בא על ידי טורח לכך נראה שאין צריך לכל זה והדבר מבואר שכוונת הראב"ד ז"ל על מתני' דסוף פ"ג דחלה א"כ למה אמרו הטבל אוסר בכל שהוא מין במינו ושלא במינו בנותן טעם ופירש הראב"ד כטעמא דאמר הכא משום דהוי דבר שיש לו מתירין ולדעת הרמב"ם ז"ל נראה דטעמו שאין ללמוד מהתם דאפשר שהטעם כמ"ש בפ' השוכר את הפועל דף ע"ג משום דבמין במינו איכא למימר כהיתרו כך איסורו שחטה אחת פוטרת את הכרי ואין לתמוה על מה שהכריע הרמב"ם כטעמא דהכא ולא כטעמא דהבבלי משום דהתוס' שם ד"ה טבל כתבו דתרווייהו צריכי דאי מטעמא דהכא דוקא בשיש הבעלים בעיר שיכולין להפריש אבל אי ליתנהו בעיר לא משום דאיכא טורח והוצאה לילך אחריהן לא מיקרי דבר שיש לו מתירין ואי מטעמא דהתם דוקא בטבל הטבול לתרומה גדולה אבל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר דהיתרו לא הוי במשהו לא כו' וע"ש ומדקתני במתני' סתמא הטבל אוסר בכ"ש מין במינו ראה הוא ז"ל להכריע שאפילו בטבל הטבול לתרומת מעשר נמי אמרו כן וכדטעמא דאמרו הכא ולכך כתב יראה לי כו' שהרי אפשר לתקנו ואף על פי כן שלא במינו בנותן טעם וזהו פשוט:

## הלכה ו

**נדר בו מותר ביוצא ממנו**. כן הגי' בתוספתא והרשב"א ז"ל גריס נדר בו אסור ביוצא ממנו נדר ביוצא ממנו אסור בו וזהו כגירסת הבבלי דמייתי לה על מתני' דלקמן דמפרש האיכא בינייהו דת"ק דלקמן בתראי ולפי גירסת התוספתא אתיא דר' שמעון בן אלעזר כת"ק דלקמן דלעולם אינו אסור אלא בהן אבל לא בהיוצא מהן וכן מסקנת הפוסקים ומכל מקום ואף לגירסא זו צריך לגרוס במציעתא וכל דבר שדרכו ליאכל ואין דרך כו' מותר ביוצא ממנו נדר ביוצא ממנו אסור בו דאם לא כן מאי אתא לאשמועינן:

## הלכה ח

**היא שביעית היא שאר שני שבוע**. ובבבלי סנהדרין דף י"ב לא קאמר מטעם זה להתיר אלא לעבר במוצאי שביעית ומש"ה הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' קידוש החדש השמיט להא דאין מעברין השנה במוצאי שביעית:

**מלמד שהיו שני רעבון והיו הכל קופצין לגרנות**. וכן אמר בבלי שם ולמדו מכאן שאין מעברין את השנה בשני רעבון ומשמע דאפי' ראוי להתעבר מפני שני דברים כגון אביב ופירות האילן כדפירשו התוס' שם אפ"ה אין מעברין אבל דעת הרמב"ם ז"ל שם הלכה ט' דבכה"ג מעברין אפי' בשני רעבון ולדידיה צ"ל שלא היה שם אלא טעם אביב בלבד והא דקאמר ראוי' היתה אותה שנה שתתעב' שמסתמא נמי היה שם דברים אחרים שמעברין

השנה בשביל הצורך כיון שנתאחר זמן האביב כגון שלא פסקו הגשמים והדרכים אינם מתוקנים כו' כדחשיב שם ועיין בכ"מ שהביא שם משום הר"ר אהרן תירוץ אחר שהיה שם נמי מפני הגדיים והטלאים שעושין אותה סעד לשנה ולא משמע כן מדברי הרמב"ם ז"ל שהרי לא כתב שם שעושין סעד לשנה אא"כ צריכה עיבור בלא כך ועיין שם.. בהלכה ז' וח':

**גלגולתו של ארנן היבוסי מנאו תחת המזבח**. ובפ' כשם משמע דבזמן חגי בבית שני מצאו ושמא דחגי הוכיחן בבית שני על שלא טיהרו הבית מאז עד ימי חזקיה:

### הלכה ט

**מותר בקונדיטון**. למאי דקאמר לעיל הלכה ד' הנודר מן היין אסור ביין מבושל ומשמע דאפילו רבנן מודו התם דאסור משום דחמרא מבשלא קרו ליה כדפרישית התם ולא פליגי בקום אלא באחרא דלא קרו ליה קומא דחלבא מיירי וא"כ ה"נ בקונדיטון שרו לכ"ע דלא קרו ליה חמרא אבל הרא"ש ז"ל בפסקיו כתב על דעתיה דרבי יוסי כו' אלמא לרבנן אסור בקונדיטון וכן פסק הטור סי' רי"ז וטעמו דלרבנן דהכא שאוסרין במקפה אע"פ שקורין המקפה בסתם כיון שגוף הגריסין הם בתוכו והה"ד בנודר מן היין אסור בקונדיטון כיון שהיין בתוכו אע"פ שנקרא קונדיטון בסתם ואין שם אביו עליו:

הדרן עלך הנודר מן המבשל

## פרק ז

### הלכה א

**הנודר מן הירק**. אלא ר"ע סבר מימר הדלועין בכלל ירק ובבבלי מסיק דטעמיה דר"ע דכל מידי דשליח מימלך עלה מיני' הוא והילכך נמי הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואפילו בבשר עוף משום דהשליח מימלך עליה בכל מקום וכן בדגים במקום דמימלך שליח עלייהו אסור אא"כ מראין הדברים בשעה שנדר שלא נתכוין לדגים כגון שהקיז דם או דכייבין ליה עיניה בתחלת אוכלא דבלאו הכי לא אכיל דגים וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ט מנדרים הלכה ו' והרשב"א והר"ן ז"ל תמהו על מ"ש שם ובכל מקום הנודר מן הבשר אסור בבשר עופות הא בגמ' משוי להו עופות לדגים ותרווייהו לא מיתסרו אלא באתרא דמימלך שליח עלייהו ולענ"ד נראה דודאי אין דעתו של הרמב"ם לומר בכל מקום אסור בעופות אפילו במקום דלא מימלך שליח ולא זבין ליה עוף כשאומר לו ליקח בשר דהא ליתא דכבר כתב שם הלכה י"ג הזהר בעיקר גדול שהוא בנדרים הלך אחר לשון בני האדם שבאותו מקום באותו ל' ובאותו זמן וע"פ עיקר זה תורה כו' אלא

דה"ק בעופות אסור בכל מקום מסתמא דדרך השליח להמלך עליהן בכל מקום אבל בדגים עד שיודע לך אם הוא מקום שדרך השליח להמלך וכן היה מפרש דברי הש"ס דהתם דקאמר מאי שנא עופות לת"ק דאסור דעביד שליח דמימלך עליה בשר דגים נמי עביד שליח כו' כלומר מי לא איכא דוכתא דעביד שליח דמימלך עליה ואמאי קאמר סתם מותר בבשר דגים והא דלא משני בדוכתא דלא עביד שליח דמימלך משום דאתא לאשמועינן אפילו בדוכתא דעביד שליח דמימלך זימנין דשרי כגון בשהקיז דם וכו' ועיין בכ"מ דמחלק בין המלכה להמלכה ועיין בב"ח סי' רי"ז:

**התורה קראת אותו תירוש**. וכתב הר"ן ז"ל הלכך אנן דמשתעינן בלשון לעז אם נדר מן התירוש בלשון הקודש אסור ביין ומותר בכל מיני מתיקה דאנן לא קרינן תירוש אלא ליין כלשון תורה עכ"ל וכן פסק הטור סי' רי"ז וכן נמי אם אמר בלשון לעז של תירוש אינו אסור אלא בתירוש יין דבלשון בני אדם לא נקראו מיני מתיקה תירוש:

### הלכה ג

**נדר בו מותר ביוצא ממנו**. וכעין דאמר בפרק ו' הלכה ו' לענין דבר שדרכו ליאכל וכגי' התוספתא שם ועיין שם:

### הלכה ז

**אסור בחילופיהן ובגידוליהן**. הר"ן והרא"ש ז"ל כתבו משום דגידולי קונם אסור כגידולי הקדש וקשה הא בפ"ט דתרומות תנן גידולי הקדש ומעשר שני חולין ופודה אותן בזמן זרעם ואע"ג דלא פדה אותן הרי הגידולין חולין כדכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' מעילה הל' י"א ואפילו בדבר שאין זרעו כלה והכא אפי' בדבר שזרעו כלה קאמר דגידולין אסורין ואפשר דבגידולי פירות האילן מיירי הכא דבהני מועלין בגידולי הקדש כמו דפסק הרמב"ם ז"ל שם וע"ש ומשום דיש כאן דבר הנאסר בעצמו ומש"ה כתב הרא"ש במתני' דלקמן קונם מעשה ידיך עליו אם נטעה אילן הגידולין אסורין אבל עדיין צ"ע דהא בדבר שזרעו כלה כו' קאמר ומשמע דבגידולין זרעים נמי מיירי:

הדרן עלך הנודר מן הירק

## פרק ח

### הלכה א

**קונם מתענין שעות**. בבבלי פרק קמא דתענית דף י"ב אמר רב חסדא הא דאמר מתענין לשעות והואי שלא טעם כלום עד הערב א"ל אביי הא תענית מעלייתא היא לא צריכא דאימלך אימלוכי ופי' רש"י ז"ל כלומר לא היה בדעתו כלל להתענית אלא אתא ליה

טרדא ולא אכל עד חצי היום ואמר הואיל והתעניתי עד חצי היום אתענה כל היום ע"כ ומשמע דתענית גמור הוא להתפלל ענינו וכן כתב הר"ן והר"ש בשם הרמב"ן ז"ל דתענית גמור הוי מכיון שקבל עליו התענית קודם שעות התענית וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' תעניות הלכה י"ג בחלוקה זו אבל דעת הרא"ש ז"ל דאפילו בזה שהתענה כל היום צריך שיקבל עליו התענית מאתמול וכן כתבו התוס' בע"ז ד' ל"ד ומפרש הא דקאמר דאימלך אמלוכי כגון שקיבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום ושוב נמלך להשלים כל היום וכחב עוד שם הרמב"ם וכן אם אכל ושתה ואח"כ התחיל להתענות שאר היום הרי זה תענית שעות וזה כדעת רבי יונה דהכא וכבר השיג עליו הראב"ד ז"ל ורוב המפרשים דהרי מסוגית הבבלי לא משמע הכי שהרי והוא שלא טעם כלום עד הערב קאמר ואמר עלה אביי הא תענית מעלייתא משמע בשלא אכל כל היום מירי והמרדכי הביא שם בשם ראבי"ה להשוות הסוגיא דהבבלי עם דהכא וה"פ דאביי קס"ד דרב חסדא קאמר שלא טעם כלום כל היום ולפיכך הקשה הא תענית מעלייתא הוי ומשני ל"צ דאימלך אימלוכי לאחר שאכל ושתה כבר בו ביום קיבל עליו תענית שעות ולא ליטעום כלום עד הערב ואשמועינן רב חסדא שגם זה בכלל מתענין לשעות ומתפלל ענינו עכ"ל והרא"ש שם כתב להשוות השיטות לדעתו ז"ל דהא דקאמר ר"י ורבי יונה הכא דמתענין לשעות לאו לענין תפילת תענית קאמר אלא לענין זה שצריך לקיים נדרו דלא תימא דלא מיקרי נדר כיון שלא קיבל עליו התענית יום שלם קמ"ל עכ"ל ולפענ"ד נראה דגם הרמב"ם מודה בחלוקה זו דאם אכל ושתה ואח"כ קיבל עליו התענית עד הערב דאינו מתפלל ענינו ולא כדעת הראבי"ה ולא מיקרי תענית אלא לענין שצריך לקיים נדרו וזה מוכרח מדבריו מדלא כללן לב' החלוקות בחד בבא אלא אחר שכתב כיצד הרי שהיה טרוד בחפציו ולא אכל עד חצות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום ה"ז מתענה אותן שעות ומתפלל ענינו ואח"כ כתב וכן אם אכל ושתה כו' הרי זה תענית שעות סתם משמע דמודה בזה דלא הוי תענית אלא לקיים נדרו ובחלוקה ראשונה דעתו כדעת הרמב"ן ז"ל וכפי פי' רש"י כמבואר וכמ"ש שם בפירוש שהרי קיבל עליו התענית קודם שעות התענית. והב"ח בסי' תקס"ב כתב וז"ל וראבי"ה הלך בשיטת הרמב"ם והשוה יחד הירושלמי והבבלי ע"כ ולפי מ"ש לא הלך ראבי"ה בדרך הרמב"ם במ"ש אע"פ שאכל ושתה כבר הוי מתענין לשעות אם לא טעם כלום משעה שקבל עליו ומתפלל ענינו כיון שסיגף עצמו קצת ואין כן דעת הרמב"ם וכן לא משמע מהכא כן בהדיא דלענין זה נמי תענית הוי:

ושכח ואכל כזית איבד תעניתו הר"ן ז"ל כתב שם בשם הרא"ה ז"ל לפי גירסתו כאן ושכח ואכל כבר איבד תעניתו ופי' דוקא בשאכל ככותבת שכן שיעור אכילה לתענית ומיום הכיפורים ילפינן לה עכ"ל והריב"ש בתשו' סי' רפ"ז נתן טעם לזה דאע"ג דבעלמא שיעור אכילה בכזית הכא שנדר להתענות וכל שלא אכל ככותבת מעונה הוא והעלה שם שאפי' אכל במזיד פחות מכותבת לא איבד תעניתו אלא שעשה איסור אבל רוב המפרשים הסכימו כפי גירסת הספר שלפנינו ואכל כזית:

**והוא שאמר יום סתם**. כן פסק הרי"ף ז"ל בפ"ק דתענית וכן דעת הרמב"ם ז"ל בסוף פרק ד' מנדרים:

**הא מטעמיתה אין בה לא משום ברכה**. בבבלי פ"ב דברכות דף י"ד מפרש עד רביעי' ומשמע מדברי הרי"ף ז"ל תענית שם דבין אברכה בין אהפסד תענית קאי ודוקא טעימה בלא בליעה ועיין בטא"ח סי' ר"י וסי' תקס"ז:

**נדר להתענות ונמצאו ימים טובים ושבתות לוקה ואינו צריך היתר חכם**. והא דתנן בפרק דלקמן הלכה ו' פותחין בשבתות ויו"ט כו' אלמא דצריך התרה התם בנדר גמור מיירי שאמר הרי עלי אבל הכא מיירי שלא הוציאו בלשון נדר ממש אלא בקבלת תענית בעלמא וא"צ שאלה כלל וכדמחלק הרמב"ן ז"ל הביאו הרא"ש ז"ל בסוף פרק דלקמן והטור י"ד סי' רט"ו וכן נראה מדברי הרא"ש ז"ל שם שמפרש להאי לוקה דאמר הכא לוקה מכח מרדות מדרבנן ש"מ דלאו נדר ממש קאמר:

## הלכה ב

**מתני' היא מחלפה**. וכן משני בבבלי בפרקין ואע"ג דבקידושין דף ס"ד מסיק התם דלא תיפוך אלא בלישנא בעלמא פליגי כדמדחי הכא מ"מ תפס הרמב"ם ז"ל לעיקר לסוגיא דפירקין דבדוכתא דנדריה איתמר ולפיכך פסק פ"י הל' ז' אסור עד שיגיע כרבי יוסי:

## הלכה ג

**קונם יין שאיני טועם עד שיגיע משתה**. לאו באומר עד שיגיע קא מיבעיא ליה דאם אמר בפירוש עד שיגיע אין חילוק בין זמנו קבוע לשאינו קבוע אלא כדפרישית ולדיוקא קא מיבעיא ליה וגי' הרא"ש והר"ן ז"ל בהדיא כן קונם יין שאיני טעם עד שיהא משתה בני ופסק הרא"ש בפסקיו לחומרא הואיל ובעיא דלא איפשיטא היא וכן פסק הטור י"ד סי' ר"כ ומשמע דאם דחה משתה בנו לאחר מכאן אינו אסור עד שיגיע המשתה דלא קא מיבעיא ליה אלא על הזמן הראשון אם עד שיגיע הזמן או עד שיעבור המשתה הואיל וקבע לו זמן וכן נראה מדברי הרא"ש והטור להאי פירושא אבל הר"ן ז"ל בדף מ"ב גבי הא דקאמר שם מחלוקת דאמר עד הגשמים אבל אם אמר עד הגשם עד זמן גשמים

קאמר פירש הבעיא בדרך אחר וז"ל כלומר כי פליגי ת"ק ורשב"ג אי בעי עד שתרד ואי בעי כשהגיע דוקא דאמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם אפילו ת"ק מודה דעד זמן גשמים קאמר ולא מיתסר אלא עד שיגיע זמן רביעה שניה ומקשו הכא אמאי לא משמע ליה נמי לת"ק עד הגשם ירידה ממש כי היכי דמשמע ליה עד הגשמים ונראה בעיני דהיינו טעמא דמדינא עד שיגיע משמע דכי היכי דאמרינן דכל שאין זמנו קבוע כלומר שאין להמשכתו זמן קבוע לא מחית נפשיה לספיקא למיתסר ביה ומשום הכי אינו אסור אלא עד שיגיע הכי נמי כל שאין להתחלתו זמן קבוע שלפעמים מאחר הרבה כגשמים לא מחית נפשיה לספיקא ועד שיגיע זמן קאמר וראיה לדבר מדאבעיא לן בירושלמי קבע זמן למשתה בנו ואמר קונם יין עד שיהא משתה בני אי הוי כמי שזמנו קבוע או מאחר שיכול לדחותו ולעשותו לאחר זמן כמי שאין זמנו קבוע ובודאי דהכי איבעיא לן מי אמרינן דכיון דקבוע לו זמן לא מסיק אדעתיה שידחה אותו הלכך אסר נפשי' עד שיהא ממש וכל שדחה אותו לאחר מכאן אסור עד שיהא או דילמא דכיון שיודע היה שיכול לדחותו לא אחית נפשיה לספיקא הילכך אע"ג דאמר עד שיהא עד שיגיע זמן שקבע לו קאמר ולא עד שיהא ממש ומכאן אתה למד דכל שאין להתחלתו זמן קביע עד שיגיע זמנו קאמר הלכך גשמים שאין לירידתו זמן ידוע מדינא כי אמר עד הגשם עד שיגיע זמן קאמר ובהא אפי' רבנן מודו מיהו בעד הגשמים הוא דפליגי דכיון דסגי ליה למימר עד הגשם ואמר עד הגשמים ס"ל לרבנן דלטפויי קא אתי עכ"ל ולפי זה נקטינן לחומרא גם בכה"ג ואם דחה המשחה לאחר זמן אסור עד שיהא ממש ואין ללמוד מעד הגשם דלכ"ע עד שיגיע הזמן הוא דשאני הכא כיון שהוא קבע לו זמן איכא למימר לא מסיק אדעתי' שידחה אותו ועד שיהא ממש קאמר וכן כתב הוא ז"ל לעיל בדף ס"א כיון דלא איפשיט' נקטינן לחומרא וכן הש"ך תפס לב' הפירושים ולחומרא אלא דאכתי יש להסתפק לפי פירוש הר"ן באם אמר בהדיא עד שיגיע זמן משתה בני ודחה המשתה כיון דעיקר הספק לפי פירושו אם עד שיגיע הזמן שקבע או עד שיהא ממש ה"נ איכא לספוקי אם עד שיגיע זמן שקבע או עד שיגיע ממש או דילמא כיון שאמר עד שיגיע ודאי דעתו על הזמן שקבע הוא דאפשר בכה"ג אמרי' דמסיק אדעתיה שיכול לדחותו והלכך עד שיגיע זמן הקביעות קאמר:

## הלכה ה

**אסור עד שירד הגשם אחר**. נראה דמכאן סייעתא לפירוש הרמב"ם דמפרש הא דקאמר ר' זירא בבבלי מתלוקת דאמר עד הגשמים אבל אם אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר והיינו עד הגשם האחרון שהוא זמן רביעה שלישית אלא דבהא לא בעינן עד שירד אלא

עד שיגיע הזמן כדפסק בפרק י' מנדרים הלכה י"א וכדמשמע מדברי ר"ז שם עד זמן הגשמים ולא עד שירדו וכן פי' המפרשים מלבד בזה המה מחולקים אראב"ד והרא"ש עם הרמב"ם דלשיטתייהו עד זמן רביעה ראשונה קאמר כמבואר שם ודברי הרמב"ם מוכרחין מדקאמר הכא הגשם אחר שהוא האחרון:

## הלכה ו

**עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון**. כן הוא גירסת הראב"ד והר"ן ז"ל והרא"ש בפסקיו גריס עד סוף אדר עד סוף אדר השני דלשני האדרים חשיב חד ירחא ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דגריס נמי כגי' הרא"ש דסתם אדר אדר שני הוא אלא דלענין ראש אדר מחלק בין אם ידע שנתעברה השנה או לא כדכתב שם הלכה ז' ומפרש להא דמחלק הכא בגמרא בין עיברו ואח"כ נדר כו' דאראש אדר קאי וכן לסוגית הבבלי כדפי' הר"ן שם לפי האי גירסא ופסק כר"מ בבבלי משום דתניא כוותיה כדכתב הכ"מ שם וכן הסכימו רוב האחרונים דסתם אדר אדר שני הוא וכן הביא הש"ך בסי' ר"כ והעלה שם ולפ"ז כשמברכין החדש אדר הראשון יש לומר בפירוש אדר הראשון ולא סתם אדר כמו שנוהגין מקצת חזנים ומה שהביא שם בשם תשובת מהר"ם מינץ שהביא בשם א"ז המשכיר בית לחבירו עד אדר כו' יחלוקו חדש העיבור (וכן הוא בהגה' אשרי סוף פ' השואל) וכתב עלה דצ"ע כו' והש"ך נתן טעם דספוקי מספקא ליה אי הלכה כר"מ או כר"י ע"ש. ותלמוד ערוך הוא כאן ומכאן למד הא"ז דינו:

## הלכה ז

**קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח אינו אסור אלא עד ליל הפסח**. דעת הרא"ש ז"ל בפסקיו להלכה כרבי יהודה וכרבי יוסי בנו ואף על גב דתנן לעיל עד שיהא הפסח אסור עד שיצא אפשר דלא קאי אקונם יין כ"כ הר"ן בשם הרא"ה ז"ל אבל דעת הרמב"ן ז"ל הביאו הר"ן דלית הילכתא לא כאבא ולא כברא והלכה כסתם מתני' דלעיל וכן דעת הרמב"ם ז"ל שבחבורו השמיט לזה:

## הלכה ט

**ההן אוכל וההן עבר**. משמע דעכ"פ בסעודה זו אסור באכילה ובשתיה וכן הוא בתוספתא סוף פרק ד' היה מסרב מחבירו שיאכל אצלו במשתה ואמר קונם ביתך שאני נכנס תוך המשתה אסור אחר המשתה מותר וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ח מנדרים הלכה י' שכתב ה"ז מותר להכנס לביתו ולשתות לו צונן שלא נתכוון זה אלא שלא יאכל וישתה עמו בסעודה זו ע"כ והרא"ש ז"ל בפסקיו בסוף פרקין כתב וגם באכילה ושתיה הוא מותר שהרי לא הוציא בפיו ולא דמי לרישא דאישות בכלל הנאה היא עכ"ל וכתב הב"ח

דלא נקטינן כוותיה אלא כדעת הרמב"ם ז"ל ולענ"ד נראה דאפשר לפרש גם דברי הרא"ש כן דמותר באכילה ושתיה אחר סעודה זו וטעמא דקאמר שהרי לא הוציא בפיו הוא כדי לחלק בין רישא לסיפא שהרי לא יחלוק הרא"ש על דמפורש בהדיא בתוספתא וכדסיים שם אמר קונם לביתך שאני נכנס וטיפת צונן שאני טועם לך מותר לכנוס ולרחוץ עמו בצונן ואסור לאכול ולשתות ע"כ והיינו בסעוד' זו כדתני ברישא אבל מכאן ואילך מותר והר"ב בפי' המשנה העתיק דברי הרא"ש והתי"ט לא כתב בזה כלום:

הדרן עלך קונם יין

## פרק ט

### הלכה א

**רבי אליעזר**. אם אומר את כן נמצאת עוקר פרשת נדרים מן התורה. וזהו כדברי רבא בבלי ריש פרקין א"כ אין נדרים נשאלין לחכם וכפי' הרמב"ם במתני' דכולה דברי רבי צדוק הם:

**הקיש ריבים לנגעים**. משמע דלכולא מילתא איתקש ריבים לנגעים ואפי' אם כהו עיניו פסול מלדון כדרבי ירמיה הכא וכדתנן בפרק ב' דנגעים סומא בא' מעיניו או שכהו מראה עיניו לא יראה את הנגעים שנאמר לכל מראה עיני הכהן ובבבלי סנהדרין דף ל"ד ונדה דף נ' משמע דפלוגתא דר"מ ורבנן היא אי מקשינו ריבים לנגעים או לא וכן דעת התוס' בנדה שם ד"ה ור"מ היא דלרבנן לא ס"ל הקישי' כלל ולדידהו אפי' סומא בשתי עיניו כשר לרבנן וע"ש וכן נראה מדבריהם בסנהדרין ד"ה סתמא וע"ש דמשום הכי מקשו שם דילמא באמת לענין סומא מקשינן ריבים לנגעים אפילו לרבנן וכ"כ בזבחים דף ק"ב דרבנן לא מקשי וכן דעת בעל המאור ז"ל בסנהדרין דלרבנן לא ס"ל היקיש' לענין סומא כמו דלא ס"ל לענין ביום וכתב שם אבל סומא בשתי עיניו פסול הוא לדון כשם שפסול לעדות דקי"ל כל הכשר לדון כשר להעיד הלכה היא ואף על גב דסיפא דההיא מתני' אידחי לה ואתפקא לבר מהלכתא דלא קי"ל יש שכשר להעיד ואינו כשר לדון למעוטי סומא בא' מעיניו אבל רישא ודאי הלכה היא וכיון דסומא בשתי עיניו פסול הוא להעיד דילפינן מדכתיב או ראה וגו' פסול הוא לדון ע"כ. ויש לעיין בדבריו דאם לרבנן לא ס"ל היקישא כלל מנא להו לומר דסומא בשתי עיניו פסול והנ"י כחב שם דהכי משמע בריש מצות חליצה גבי פלוגתא דרבי יהודה ורבנן דמקשי שם ורבי יהודה הדיוטות מנא ליה נפקא ליה מדאיצטריך לעיני למעוטי סומין ש"מ דאפי' הדיוטות כשרין דאי ס"ד סנהדרין בעינן למה לי לעיני מדרב יוסף נפקא דסנהדרין מנוקים מכל מום כו' והשתא

אי ס"ד סומין כשרין לדיני ממונות הא איצטריך שפיר לעיני למיפסל סומין בחליצה ואכתי הדיוטות מנא לן נהי דלא בעינן סנהדרין דילמא מומחין בעינן אבל אי בדיני ממונות פסולין סומין לא איצטריך לעיני אלא להכשר הדיוטות עכ"ל ויש לדחות ראיה זו חדא דמתקנא לא קאי התם כן ולעיני איצטריך לדרשה אחריתא ע"ש ועוד אפי' למאי דס"ד מעיקרא דילמא רבי יודא כר"מ ס"ל דמקיש ריבי' לנגעי' אבל לרבנן אי לית להו היקישא כלל מנא להו והנראה לע"ד דודאי גם לרבנן אית להו היקישא והא דקאמרי גמר הדין בלילה שאני הכא דגלי קרא ושפטו את העם בכל עת כדמפרש רבא התם ובסומא בא' מעיניו דמכשרי רבנן הוא מטעמא דכתב הרי"ף ז"ל דהא כולהו אינשי לא מצו למיחזי בלילה כדחזי סומא בא' מעיניו ביום וכיון דגומרין בלילה דין הוא לסומא בא' מעיניו שידון ביום לכתחילה וכן נראה מפי' רש"י ז"ל אלא דהרי"ף מוסיף שמותר ליתן טעם דאפילו לכתחילה מותר ובזה מסולקת תמיהת התוס' בסנהדרין וכן נראה מדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' סנהדרין מדמכשיר סומא בא' מעיניו ופוסל סומא בשתי עיניו ש"מ דגם לרבנן אית להו היקשא אבל עדיין יש להסתפק דאם נימא דגם לרבנן אית להו היקישא א"כ גם בכהו שתי עיניו יש לפסול לדון כמו בנגעים כדקאמר הכא דלכאורה בזה לא שייך טעמיה דהרי"ף דלא דמי לגמר הדין בלילה ולא זכרו כלום מזה לא הרי"ף ולא הרמב"ם ולא שום א' מגדולי הפוסקים ואם נאמר דלרבנן לית להו היקישא כלל ורבי ירמיה הכא כר"מ ס"ל קשה מנ"ל דסומא בשתי עיניו פסול לדעתם ז"ל דהרי אין לנו לימוד מקרא ודילמא סתמא דנדה כר"מ אחיא ולא כרבנן אפי' הרישא וכדעת התוס' שזכרנו:

## הלכה ב

**עד שלא נשאו ונתנו בדברים בכנולד הם**. כדפרישית דחזר בו ר"א וכדקאמר בבלי נזיר דף ל"ב שטפוהו רבנן לרבי אליעזר ואקמוהו בשיטחייהו ומטעמא דקאמר הכא דלאו נולד הוא דעניות שכיחא כדלקמן הלכה ג' וכן דעת הרא"ש והר"ן ורוב הפוסקים דבנולד השכיח טובא פותחין אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' שבועות נראה דלא ס"ל כן מדסתם דבריו ולא חילק שם אלא בזה שאם נחם הוא מעצמו מפני הנולד ונהפכה דעתו שאז מתירין לו אבל אם לא נחם אין מתירין לו ומשמע לדעתו דכל נולד שוין לזה וכן כתב פ"ח דנדרים והוא ז"ל מפרש להא דקאמר וכי מתו כו' אלא שירדו מנכסיהם היינו שירדו כבר בשעת הנדר ואין כאן נדר מעיקרא כדכתב שם הכ"מ אבל קשה מהאי דאמרי' בפ"ב דף כ"ג גבי ר' ישמעאל ברבי יוסי הוי ליה נידרא למישרי כו' האי לאו נולד הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנו אלמא דמחלק בין נולד השכיח לאינו שכיח וצ"ל דס"ל

דהאי סוגיא לאו אליבא דהילכתא דהא שרי לנפשיה קאמר התם וכתיב לא יחל כו' ואפי' חכם אינו מפר לעצמו ומ"מ יש לדחות דשרי לנפשיה היינו שהמציא היתר לעצמו אבל לא שהתיר בעצמו וכן משמע התם לעיל דקאמר פתח פיתחא לנפשיה:

### הלכה ג

**מפני שהוא כחולה נדרו בדבר**. וכה"ג פליגי אמוראי בבבלי דף ס"ה ורבי יוחנן קאמר התם כדשמואל הכא כבר מת כו' והיינו דוקא שכבר מת הוא דלא צריך התרה מפני שנדר בטעות הוא אבל אם מת או עשה תשובה אח"כ צריך התרה ורבי אילא ורבי זעירא ס"ל דאפילו מת ועשה תשובה אח"כ אינו צריך התרה מפני שהוא כתולה נדרו בדבר כ"כ הר"ן ז"ל וכן הוא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ח מנדרים:

הדרן עלך רבי אליעזר

## פרק י

### הלכה א

**נערה מאורסה**. בבוגרת ארוסה הכתוב מדבר. ור"א לטעמיה דס"ל הבעל מיפר בבגר כדמוקי הכא בסוף הל' ב' דר"א היא ומש"ה נמי לא חש לתרץ הא דמקשי' לקמיה על ר"א מכיון שבגרה לא יצאת כבר מרשות אביה דבאמת הבעל מיפר לבדו קאמר ובהכי אייריי קרא לר"א וכן משמע בבבלי דף ע' דהא לרבנן לעולם אין הבעל מפר לבדו עד שתכנס לרשותו והא דמקשי אליבא דרבנן אם עד שלא נכנס כו' דמשמע דס"ל נמי בבוגרת הבעל לבדו מיפר וכדמוכח מהא דקאמר מה מקיימין רבנן ונדריה עליה כו' צ"ל דלאו היינו רבנן דר"א דלקמן דפליגי עליה וסברי אין הבעל מיפר עד שתכנס לרשותו אלא רבנן דהכא נמי סברי. כר"א בהא ופליגי באוקימתא דקראי:

**לא על הדא אתאמרת כו'**. ובבבלי ריש פירקין מתרץ לה כגון דהפר אחד מהן וקיים אחד וחזר המקיים ונשאל על הקמתו כו' כדפרישית במתני' ולשיטתיה אזיל דמסיק התם בדף ס"ט דנשאלין על ההקם ואין נשאלין על ההפר אבל לשיטתא דהאי תלמודא בעיא דלא איפשיטא היא לקמן בהלכה ח' מהו שישאל אדם על הקמתו:

**אמר רבי נתן זו דברי ב"ש אבל דברי חכמים אין צורך להפר**. ובבבלי שם גריס אמר רבי נתן הן הן דברי בית שמאי בית הלל אומרים אין יכול להפר וכדמפרש התם במאי פליגי דבית שמאי סבר מיגז גייז מה שאחד מהם מפר לבדו האב או הבעל קוצץ החצי של הנדר לגמרי וחלק אחד כדקאי קאי והילכך כשהפר האב חלקו לא נגרע חלק הבעל כלל אלא עדיין הוא קיים לגמרי וחשוב הוא להורישו לאב ומפר עכשיו חלקו של בעל וב"ה סברי

מקלש קליש דהפרתו של אחד מהם פשטה בכולא נדר וקליש ליה במעט והנדר קל ממה שהיה והילכך כשהפר האב חלקו נגרע ג"כ חלק הבעל ואינו חשוב להורישו לאב ולא מצי מפר האב עכשיו כן פי' הרא"ש והר"ן ז"ל וכן נראה מדברי הרמב"ם פי"א מנדרים שאין האב יכול להפר עכשיו כלל ודלא כפי' רש"י שם. והכא ע"כ דהאי תלמודא גריס לדברי חכמים א"צ להפר מטעמא דפרישית בפנים וכדמוכח מהסוגיא וניחא נמי הא דקאמר לקמן בפשיטות לא הפר האב את חלקו ועברה על נדרה לוקה אבל לפי שיטת הבבלי לב"ה דקסברי אינו יכול להפר דמקלש קליש וא"כ ליכא מלקות כלל בהפרה של אחד מהם אלא איסורא בעלמא כדפשיט לה התם דתליא בפלוגתא דב"ש ודב"ה:

## הלכה ד

**וכן הבעל עד שלא תיכנס לרשותו**. רוב המפרשים למדו מכאן שהבעל מפר בלא שמיעה כדפי' הרמב"ם בפי' המשנה והה"ד נמי באב שמפר בלא שמיעה כדמשמע מרישא דמתני' ובבבלי דף ע"ב בעיא דלא איפשיטא היא לדעת הרא"ש כדדחי לה התם דממתני' לא שמעינן מידי דלכי שמע הוא דמיפר והרמב"ם ז"ל בחיבורו פי"א מנדרים הל' כ"א כתב שהבעל מפר נדרי אשתו אע"פ שלא שמע אותם וכן בפי"ב הל' י"ג כתב אף על פי שהבעל מפר נדרי' שלא שמען כו' ומדיקדוק לשונו נראה דדוקא בבעל קאמר וטעמו דהא ממתני' לא ש"מ כלום אלא משום דקאמר התם בבעיא שני' דרמי בר חמא חרש מהו שיפר לאשתו את"ל בעל מיפר בלא שמיע' משום דבר מישמע הוא כו' ודרכו לפסוק בכ"מ כאת"ל לפשטות הבעיא קמייתא ולפ"ז היה נראה לומר דדווקא בעל הוא דמפר בלא שמיעה לדעתו ז"ל וא"ל דמאי שנא אם ושמע אישה לאו דוקא ושמע אביה נמי לאו דוקא דיש לומר דהרמב"ם לשיטתי' אזיל דפסק שם הלכה י"ז דנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה צריך שישמעו שניהם ביום אחד כמבואר שם דלמד מדכתיב ואם הניא אביה אותה ביום שמעו וגו' ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה ושמע אישה ביום שמעו וגו' הא למדת שאחר שהפר האב ושמע הארוס ה"ז מפר ביום שמוע האב ע"כ כלומר דשמע אישה ביום שמעו אדלעיל קאי ששמע ביום שמוע האב והילכך איצטריך ושמע אישה להאי דרשה ולאו דוקא הוא שצריך לשמוע הנדר אלא אהפרה קאי שיפר ביום שמפר האב אבל ושמע אביה איכא למימר דדוקא הוא ואפשר לומר דזהו כוונת הפרישה שכתב בסי' רל"ד טעם הרמב"ם דשמע אביה כתיב ולא בבעל היינו לומר דשמע אביה לדוקא כתיב ובבעל לדרשה אתיא וכן ושמע אישה דבתרה למעוטי חרש אתא והט"ז כתב עליו ואיזה תלמיד טועה כתבו דבהדיא כתיב ושמע אישה וברמב"ם כתיב בהדיא בזה דבעל ואב שוין ע"כ ולא מצאתי להרמב"ם שכתב בהדיא כן אלא דמסתימת

לשונו בפי"א שכתב לפיכך דרך ת"ח כו' נראה דדעתו גם באב כן ועם כל זה יש להסתפק בדבריו שהרי סיים שם שהבעל מפר נדרי אשתו אע"פ שלא שמע אותן ואין להאריך:

## הלכה ז

**ואומר אישה יקימנו ואישה יפרנו**. אע"ג דחכמים השיבו פירכא על ק"ו דר"א מייתי לדרשה דקרא משום דאשכחן בעלמא דחכמים נמי דרשי ק"ו כה"ג כדאמר בבבלי דף ע"ו כדתניא יכול ימכר אדם את בתו כשהיא נערה אמרת ק"ו מכורה כבר יוצאה אינה מכורה אינו דין שלא תמכר וה"נ יפר לה קודם שנדרה דהא אפילו לאחר שנדרה מפר לה והילכך קאמרי שאני הכא דאתא קרא ומפיק ק"ו כה"ג:

## הלכה ח

**תיפטר דברי הכל שנדרה בתחלת לילי שבת**. בבבלי דף ע"ד מוקי לה כתנאי למ"ד הפרת נדרים כל היום והיינו רבנן דמתני' דקי"ל כוותייהו מפירין אפי' נדרים שלא לצורך השבת ולהני תנאי דס"ל הפרת נדרים מעת לעת אין מפירין אלא נדרים שהן לצורך השבת וטעמא דהתם דייק ממתני' דקתני נדרה עם חשכה דאין כאן צורך השבח שהרי כבר אכלה מבעוד יום ונמי לאו זמן תכשיט הוא עם חשיכה ואפ"ה קאמר מפר לה עד שתחשך א"כ לא אתיא כרבי יוסי בר"י וכר"א בר"ש אבל הכא מפרש לברייתא דקאי על מתני' דשבת דאיכא לאוקמי כד"ה:

**רבי חייה חני לה בשם חכמים**. כת' הרא"ש ז"ל בפסקיו בפ' בתרא שמעינן מיהא דהלכה כר' יהודה שאין הבעל מתיר נדרי אשתו מאי טעמא אשתו כגופו דמיא ואין חכם מתיר נדרי עצמו ע"כ וכ"כ הר"ן בדף פ"א בשם הרמב"ן ז"ל מדתני ר' חייא בשם חכמים הלכה כן והטור בסי' רל"ד כתב דברים שאינן עינוי נפש ואינן בינו לבינה אינו יכול להפר וכתב הר"ר אליעזר ממיץ אבל הוא מתירן כשאר חכם וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין הבעל מתיר אפילו כשאר חכם מפני שאשתי כגופו ואין אדם מתיר נדרי עצמו וכן וכתב הרמב"ם ע"כ וכתב הב"י עליו ואיני יודע היכא כתב כן שהרי בפרק ו' מהל' שבועות כתב אין אדם יכול להתיר שבועת עצמו וכלישנא דת"ק משמע דס"ל דאין הלכה כר' יהודה עכ"ל והב"ח כתב דהכי משמע מדכתב באותו הפרק הקרובים כשרים להתיר נדרים ושבועות אלמא קרובים דוקא אבל אשתו שהיא כגופו הרי הוא מתיר נדרי עצמו ואסור עכ"ל ולענ"ד נראה פשוט דהטור למד כן מדברי הרמב"ם שכתב באותו הפרק הלכה ד' זה שנשבע הוא שיבא לפני החכם להתיר לו בין איש בין אשה ואילו עושה שליח להשאל לו על נדרו והבעל נעשה שליח לחרטת אשתו ומתירין לה ובלבד שיהיו השלשה מקובצים אבל לא יקבץ אותן להתיר לה לכתחילה ע"כ ולמד זה

מסוגי' הש"ס בפ"ק דף ח' גבי רבינא ה"ל נידרא לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי א"ל בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו כו' ע"ש והוא ז"ל מפרש דשאלת רבינא היתה דוקא בבעל ובאדם אחר פשיטא ליה דאין נעשה שליח ודוקא בבעל התיר לו רב אשי משום דאשתו כגופו וכן מוכח מהכא דאין אחר נעשה שליח מדקא מיבעיא ליה מהו להתיר ע"י תורגמן ועיין לקמן ומדאמרינן אשתו כגופו להקל מכ"ש להחמיר דאשתו כגופו ואין יכול להתי' בעצמו והיינו דסיים שם הטור אחר שכתב וכ"כ הרמב"ם וכתב עוד אף על פי שאין אדם עושה שליח לשאול על נדרי עצמו הבעל נעשה שליח להתיר נדרי אשתו ובלבד כו' משמע דחד דינא וחד טעמא להו משום דאשתו כגופו ובענין פי' הסוגיא הנזכרת דקאמר התם ש"מ תלת כו' דלא שרי למישרי נדרא באתרא דרבי' צריך לומר נמי דהרמב"ם מפרש כפי' הר"ן שם מדלא התיר לה בצירוף שנים אחרים או מדלא ציוה לתלמידיו להתירה ועיין שם והרשב"א והתו' יש להם שיטה אחרת בזה דכתבו אדרבה באיניש דעלמא פשיטא לן שיכול לעשות שליח כו' כמ"ש הר"ן וע"ש ועיין בפסקי הרא"ש בפרק קמא שמביא בשם הר"א ממיץ פי' אחר בסוגיא זו ולשיטתיה אזיל דפוסק הלכה כרבנן דמותר להתיר נדרי אשתו ופי' שם שהמעשה הי' שאשתו של רבינא אמרה לו שיתיר הוא נדרה והוא חלק כבוד לרבו והלך לפניו שלא מדעתה ושאל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו שלא מדעתה שמא אם היתה יודעת היתה מתביישת שאביא הדברים לפניך ואדעתא דהכי לא נתחרטה וא"ל אי מכנפין אין כיון שאינך צריך לפרסם הדבר ולחזור אחריהם אינה מקפדת ואי לא מכנפין היא מתביישת ואדעתא דהכי לא נתחרטה ע"כ ויש לדקדק קצת דלפ"ז מאי דייק התם ש"מ אי מכנפין שפיר דמי דמשמע דנשמע מהאי עובדא לפסוק דינא בעלמא כסוגית כל ש"מ בש"ס ולפירושו משמע דוקא הכא דאשתו של רבינא אמרה לו שיתיר בעצמו נדרה ולפיכך היה הדבר ספק אצלו אם לפרסם הדבר ולא תקפיד ולא התיר לו רב אשי כ"א דוקא בג' מקובצין דמסתמא אינה מקפדת ומינה דהיכא שאמרה לו לעשות שליח להתיר לה נדרה בפני ג' אחרים ודאי דמותר אפי' באינן מקובצין שהרי נתנה לו רשות אף לקבן בעצמו וכך כתב הב"ח שם לדעת הרא"ם ואם כן מאי ש"מ דוקא דמכנפין דקאמר דזה ודאי דוחק לומר דלא קאמר ש"מ אלא דוקא בכה"ג שאמרה לו להתיר בעצמו ואין להאריך יותר:

**ומה אם נדר הבעל שכתוב בהן ביום כו'**. האי ק"ו לאו דוקא הוא דשאני התם דהדר גלי קרא מיום אל יום דאפילו בליליא כדאמר בבבלי ריש פרקין וכדאמר הכא לעיל ובבבלי דף ע"ז קאמר בפשיטות משום דלא מתחזי כדינא ומה"ט מותר אפילו בקרובים וכ"כ הרמב"ם בפרק ו' משבועות שאין ההיתר הזה דין:

**מהו להתיר ע"י תורגמן**. ומסיק דשרי והיינו דוקא ע"י תורגמן שרי משום דבעל דבר נמי התם קאי אבל על ידי שליח לא ומכאן למד הרמב"ם דאין להתיר על ידי שליח ועיין לעיל בד"ה רבי חייה וכן אין להתיר על ידי כתב ומוסכם הוא מרוב הפוסקים וכ"כ הרשב"א והריב"ש בתשובה ועובדא דבת יפתח יוכיח:
הדרן עלך נערה המאורסה

## פרק יא

### הלכה א

**אלו נדרים**. אמר ר' יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש. אבל דברים שבינו לבינה הוי כדמסיק בבבלי דף פ"א דלרבי יוסי מפר משום דברים שבינו לבינה נפקא מינה שאינו מפר אלא לעצמו וכר' הילא דהכא למאי דפרישית לקמן וע"ש והרמב"ם ברישׁ פרק י"ב מנדרים פסק כרבי יוסי בקישוט שכתב שם וז"ל בדברי' שבינו לבינה כגון שנשבעה או נדרה שלא תכחול או שלא תתקשט ע"כ וברחיצ' נראה מדבריו שם הלכה ה' דחשיב לה עינוי נפש וכתב הב"י ובסי' רל"ד ויש לתמוה למה פסק בקישוט כרבי יוסי וברחיצה פסק כרבנן ואפשר שהוא ז"ל מפרש דכי תנן אמר רבי יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש לאו ארחיצה קאי אלא אקישוט עכ"ל ולענ"ד נראה דאינו מן הצורך לדחוק ולפרש כך במתני' אלא דטעמו של הרמב"ם דפסק כרבי יוסי בקישוט משום דבגמרא שם איבעיא לן אליבא דרבי יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה כו' ומשום האי טעמא נמי פסק הרמב"ן הלכה כרבי יוסי דמדבעי הש"ס ושקיל וטרי אליביה ש"מ דהילכתא כוותיה כדכתב הרא"ש ז"ל בפסקיו משמו אלא דהרמב"ן מפרש הבעיא ארחיצה וקישוט כדפירשו ג"כ הרא"ש והר"ן לדעת הרמב"ם נראה לומר דלא מפרש הבעיא אלא אקישוט לחד כדמשמע מהסוגיא דהתם דקאמר לרב הונא שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר וכן משמע ג"כ מזו הסוגיא דמייתי לה בהמדיר דף ע"א והיינו דהוא ז"ל מפרש בשנדרה שלא תתקשט סתם גם קישוט של מטה בכלל והוי דברים שבינו לבינה ומדלא שמעינן מהש"ס דשקיל וטרי אליבי' דרבי יוסי אלא בקישוט הילכך נמי לא פסק כוותיה אלא בקישוט וברחיצה פסק כרבנן:
**תהיינה העירים האלה**. הא דלא הביא מהמקרא האמור בתורה ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיתם משום דמשם אינו במשמע שהן קודמין ובבבלי סמוך ליה אדרשא דקרא וחי אחיך עמך חייך קודמין וצ"ל דהאי ש"ס לא ס"ל האי דרשה אלא כהאי דדריש בפרק איזהו נשך דף ס"ב דאריבית קאי אהדר ליה כי היכי דניחי:

## הלכה ב

**נתנה עיניה ביפה ונדרה מן הרעה ה"ז יפר**. בבבלי דף פ"ב אמר שמואל נדרה משתי ככרות באחת מתענה ובאחת אינה מתענה ופי' הרא"ש והר"ן שהאחת פת נקייה והאחת פת קיבר ואינה מתענה בה מתוך שהוא מפר למתענה מפר לשאינה מתענה ורבי יוחנן אמר מפר למתענה ואינו מפר לשאינה מתענה ופסק הרמב"ם ז"ל בפי"ב כרבי יוחנן וכתב הכ"מ ואע"פ שאפילו נדרה ממין רע ולא טעמה אותו מעולם מפר כמו שנתבאר בסמוך י"ל דשאני התם שלא נדרה אלא מאותו מין בלבד אבל הכא שנדרה גם מדבר שמצטערת עליו מוכחא דלית לה עינוי באידך כיון שהוא הפר לה ההיא דמצטערת עליה א"נ שאני התם דנדרה מהמין כולו אבל הכא דלא נדרה אלא מככרות אלו לבד לא עכ"ל לתירוץ הראשון ניחא דלא פליג האי ש"ס לשיטת רבי יוחנן אש"ם הבבלי דהכא בלא נדרה אלא מן הרעה מיירי והילכך יפר:

## הלכה ג

**הא לך סלע זה ותן בכור זה לבן בתי כהן**. בבבלי פ"ד דבכורות דף כ"ז גרסי' ובכולן יש בהן טובת הנאה לבעלים כיצד ישראל שהפריש תרומה מכריו ומצאו ישראל אחר ואמר לו הא לך סלע זה ותנהו לבן בתי כהן מותר אם היה כהן לכהן אסור ומשמע שם לפי גרסת רש"י ז"ל דדוקא תרומה אבל בכור לא והרמב"ם ז"ל פסק בפרק י"ב מהל' תרומות אפילו בבכור מותר בישראל לישראל וברוצה ליתן לשנים כדקאמר הכא ונראה מדבריו דמפרש נהא דהכא בשרוצה ליתן לאחד משני כהנים ואחד מהו בן בתו ואמר לו הא לך סלע ותן לזה וצ"ל דלא גריס התם כגירסת רש"י וע"ש:

## הלכה ד

**רבי יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה כו'**. ובאמרה יקדשו ידי לעושיהם דידים איתנהו בעולם וחל עלייהו הקדש כדאמר בבבלי דף פ"ה וה"ה נמי אם אמרה קונם מעשה ידי עליך דכיון שהזכירה ידי הוי כאלו אמרה ידיה לעושיהם. וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפי"ב הלכה י' אמרה יקדשו ידי לעושיהן או שנדרה שלא יהנה במעשה ידיה כו' אבל צריך הוא להפר שמא יגרשנה ותהיה אסורה לחזור לו ע"כ ולא דמי להמקדיש מעשה ידי אשתו דפסק הרמב"ם בפ"ו מערכין דדוקא אמר בפירוש יקדשו ידיך לעושיהן דהתם טעמא כיון שאינו יכול לכופה למעשה ידיה לא אמרינן ביה נעשה כאומר כו' כמ"ש לעיל בפרק אף על פי. ועיין שם במראה דף כ"א ד"ה אבל אם היה מעלה כו' וכן נמי לענין זה שאם אמר יקדשו מעשה ידיך דלא כלום הוא אף על פי שהזכיר הידים אבל הכא דהיא נדרה וכיון שהזכירה ידים שפיר אמרנן בה נעשה כמי שאמרה יקדשו ידי

לעושיהן ועי' בתי"ט בד"ה שמא שכתב שם אבל אי קשיא הא קשיא כו' ותקשה דאם כן במקדיש מעשה ידיה נמי לקדש כיון שהזכיר הידיה ע"כ וזה אינו אלא למאי דכתב הר"ן בפרק ב' דף טז דאפילו בהמקדיש מעשה ידי אשתו נמי הכי אבל לדעת הרמב"ם לפי מ"ש ניחא דשאני בין הקדיש הוא להקדישה היא:

## הלכה ח

**מאן תנא ולא ליך ר' מאיר**. יש לפרש דלאו דוקא דאמר בפירוש ולא ליך אלא לומר דלא סגי בשלא יהא לבעליך רשות בהן אלא עד שיאמר נמי אלא מה שאת נושאת ונותנת בתוך פיך ובריייתא פירושא דמתני' היא דבדוקא קאמר במתני' עד שיאמר שניהם ולפי זה אתיא הא דהכא כשיטת רב בבבלי דף פ"ח ועיין בהר"ן שם:

## הלכה יב

**ואם היה כהן שהיא אסורה לאכול בתרומה**. כרבא בבבלי דאפשר דאכלה חוליו וכן פסק הרמב"ם בפרק ח' מתרומות הלכה ט"ו כל אשת כהן שאמרה טמאה אני אסורה לאכול בתרומה וה"ד בת כהן לענין חוזרת שנפסלה מתרומה כשאמרה טמאה אני דמאי שנא אלא חדא מגוונו נקט:

הדרן עלך אלו נדרים וסליקא לה מסכת נדרים